«باغ باغات» در فرهنگ ده «قلعه‌سنگ» از آغاز قرن حاضر تا امروز

گزارش ویژهٔ ماهنامهٔ «پرتو دره» به قلم مهندس فرهاد نیک‌پی

دره‌سنگ – ۱۲ مهر ۱۴۰۱: وقتی نخستین بار وارد ده قلعه‌سنگ می‌شوی، اول چیزی که به چشم می‌آید نه خانه‌ها و نه مسجد است، بلکه باغ‌هایی است که از دو طرف جاده تا دامنه‌ی کوه ادامه دارند. این باغ‌ها فقط درخت نیستند؛ هر کدام داستانی دارند که پدر به پسر گفته و هنوز هم در دفترهای کهنه ثبت است. در سال ۱۳۰۲ ه.ش. شمسی، یعنی حدود ۱۰۰ سال پیش، ۳۷ باغ ثبت‌شده در ده وجود داشت. امروز این عدد به ۲۱ باغ رسیده است. برخی رها شده‌اند و برخی به باغ‌های تفریحی تبدیل شده‌اند، اما هنوز هفت باغ فعال هست که میوه می‌دهند و درآمد خانوارهای زیادی به آن وابسته است.

باغ‌های قلعه‌سنگ معمولاً ترکیبی از گردو، انار، انجیر و مقدار کمی سیب‌زمینی در زیر درختان دارند. این ترکیب برای کشاورز یعنی سایه برای تابستان، میوه برای فروش و کود برای زمین. آقای رحیم‌داد کوهستانی، باغبان پیر ده، می‌گوید: «پدرم می‌گفت درخت انار را نباید زیاد آب داد، چون شیرین می‌شود و کسی نمی‌خرد.» این جمله نشان می‌دهد که دانش باغداری چقدر دقیق و تجربی است و از نسلی به نسل دیگر منتقل شده است.

مشکل اصلی امروز باغ‌ها کمبود آب است. چشمه‌ی اصلی ده در تابستان ۴۰ درصد کمتر آب می‌دهد نسبت به ۳۰ سال پیش. برای نجات باغ‌ها، سه روستا با کمک یک تعاونی کوچک طرحی را اجرا کرده‌اند که در آن هر باغ روزی مشخص آب می‌گیرد و هزینه‌ی لوله‌کشی قطره‌ای بخشی از آن پرداخت شده است. نتیجه در دو سال اول نشان می‌دهد که میوه‌ی درختان ۱۵ تا ۲۰ درصد بیشتر شده است.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

کارگاه نجاری ۴۰ ساله در «دره‌سنگ» می‌بندد

نوشتهٔ مهسا رادمنش

دره‌سنگ – ۲۱ مهر ۱۴۰۱: کارگاه نجاری «چوب و نور» که از سال ۱۳۶۱ در کوچه‌ی باغ‌نو فعال بود، روز شنبه برای همیشه تعطیل می‌شود. صاحب کارگاه، استاد یدالله رحیمی، ۷۲ ساله، می‌گوید دیگر نه توان کار دارد و نه کسی برای شاگردی می‌آید. ۱۲ کارگر که هر کدام بیش از ۱۰ سال سابقه دارند، از ماه آبان بیکار می‌شوند. این کارگاه تا سال ۱۳۹۰ ۸۰ درصد درهای چوبی روستاهای دره‌سنگ را می‌ساخت و هنوز هم بسیاری از خانه‌های قدیمی منطقه درهای ساخته‌شده در آن را نگه داشته‌اند.

رحیمی گفت: «پدرم به من یاد داد که چوب را گوش بدهی قبل از اره کردن. الان جوان‌ها می‌خواهند در یک روز صندلی بسازند و بفروشند. ما سه ماه روی یک در کار می‌کردیم و هنوز هم ایرادهایش را می‌دیدم.» او می‌گوید ابزارهایش را به موزه‌ی روستایی دره‌سنگ اهدا کرده است تا دانش‌آموزان محله‌ی باغ‌نو بتوانند از نزدیک ببینند چگونه با دست و بدون برق کار می‌شود.

شورای شهر دره‌سنگ اعلام کرد که ساختمان کارگاه به عنوان «میراث کار خانگی» ثبت می‌شود و قرار است به کارگاه نمایشی تبدیل شود. مریم تاجدینی، مدیر اداره‌ی میراث فرهنگی شهرستان دره‌سنگ، گفت: «ما نمی‌خواهیم موزه بسازیم که مرده باشد. می‌خواهیم جایی باشد که استاد هفتاد سالگی بیاید و جوان بیست ساله از او یاد بگیرد.» قرار است کلاس‌های آموزشی از مهر ۱۴۰۲ در همین کارگاه برگزار شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

آب چشمه‌ی ده به دفتر ثبت رسید

دره‌سنگ – ۹ آبان ۱۴۰۱: چشمه‌ی اصلی ده که سال‌ها میان چند خانوار بر سر نوبت آب دعوا بود، امروز رسماً به نام تعاونی آب روستا ثبت شد. این تعاونی ۴۲ خانوار را در بر می‌گیرد و قرار است برای هر خانوار روز مشخص آب تعریف شود. تا پیش از این، هر کس زورش بیشتر بود زودتر آب می‌برد و گاهی لوله‌ها با بیل بسته می‌شد.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

پل سنگی روستای ورزنه مرمت شد

ورزنه – ۱۴ مهر ۱۴۰۱: پل سنگی روستای ورزنه که ۱۲۰ سال پیش ساخته شده و بخشی از راه اصلی روستا به مزارع است، پس از ۱۸ ماه مرمت دوباره باز شد. هزینه‌ی کار ۴۲۰ میلیون تومان بود و بیشتر آن را اهالی روستا جمع کردند. پل ۳۱ متر طول دارد و تا سال ۱۳۹۸ فقط پیاده می‌توانست از آن رد شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

کلاس شبانه برای بزرگسالان در ۱۲ روستا

سرخه‌دره – ۲۰ مهر ۱۴۰۱: آموزش و پرورش شهرستان سرخه‌دره از آغاز آبان ماه کلاس شبانه برای بزرگسالان را در ۱۲ روستا برگزار می‌کند. ۳۱۰ داوطلب ثبت‌نام کرده‌اند که ۶۰ درصد آنان زن هستند. کلاس‌ها سه شب در هفته برگزار می‌شود و مدت دوره ۹ ماه است. هزینه‌ی کلاس رایگان است و کتاب‌ها نیز به رایگان داده می‌شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

برداشت زعفران ۱۸ درصد کمتر شد

سرخه‌دره – ۲۸ مهر ۱۴۰۱: برداشت زعفران در شهرستان سرخه‌دره امسال ۱۸ درصد کمتر از سال گذشته ثبت شد. تولید کل به ۴۲ کیلوگرم رسید که کمترین رقم در ۱۰ سال اخیر است. علت اصلی سرمای زودهنگام اول مهر و کاهش بارندگی در پاییز گفته شده است. قیمت هر کیلوگرم زعفران خشک در بازار محلی به ۳۲ میلیون تومان رسید.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

آب آشامیدنی به ۱۲ روستا رسید

سرخه‌دره – ۱۰ مهر ۱۴۰۱: طرح آبرسانی به ۱۲ روستای بخش مرکزی شهرستان سرخه‌دره با هزینه‌ی ۴۲۰ میلیارد تومان به بهره‌برداری رسید. ۳۱ هزار نفر از این طرح استفاده می‌کنند. آب از چاه‌های عمیق پمپاژ و پس از تصفیه به مخزن‌های روستاها منتقل می‌شود. فشار آب در ساعت‌های اوج مصرف هنوز کافی نیست و قرار است ظرف ۶ ماه آینده اصلاح شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

کلاس شبانه برای بزرگسالان در ۱۲ روستا

سرخه‌دره – ۲۰ مهر ۱۴۰۱: آموزش و پرورش شهرستان سرخه‌دره از آغاز آبان ماه کلاس شبانه برای بزرگسالان را در ۱۲ روستا برگزار می‌کند. ۳۱۰ داوطلب ثبت‌نام کرده‌اند که ۶۰ درصد آنان زن هستند. کلاس‌ها سه شب در هفته برگزار می‌شود و مدت دوره ۹ ماه است. هزینه‌ی کلاس رایگان است و کتاب‌ها نیز به رایگان داده می‌شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

برداشت زعفران ۱۸ درصد کمتر شد

سرخه‌دره – ۲۸ مهر ۱۴۰۱: برداشت زعفران در شهرستان سرخه‌دره امسال ۱۸ درصد کمتر از سال گذشته ثبت شد. تولید کل به ۴۲ کیلوگرم رسید که کمترین رقم در ۱۰ سال اخیر است. علت اصلی سرمای زودهنگام اول مهر و کاهش بارندگی در پاییز گفته شده است. قیمت هر کیلوگرم زعفران خشک در بازار محلی به ۳۲ میلیون تومان رسید.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

آب آشامیدنی به ۱۲ روستا رسید

سرخه‌دره – ۱۰ مهر ۱۴۰۱: طرح آبرسانی به ۱۲ روستای بخش مرکزی شهرستان سرخه‌دره با هزینه‌ی ۴۲۰ میلیارد تومان به بهره‌برداری رسید. ۳۱ هزار نفر از این طرح استفاده می‌کنند. آب از چاه‌های عمیق پمپاژ و پس از تصفیه به مخزن‌های روستاها منتقل می‌شود. فشار آب در ساعت‌های اوج مصرف هنوز کافی نیست و قرار است ظرف ۶ ماه آینده اصلاح شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

پل سنگی روستای ورزنه مرمت شد

ورزنه – ۱۴ مهر ۱۴۰۱: پل سنگی روستای ورزنه که ۱۲۰ سال پیش ساخته شده و بخشی از راه اصلی روستا به مزارع است، پس از ۱۸ ماه مرمت دوباره باز شد. هزینه‌ی کار ۴۲۰ میلیون تومان بود و بیشتر آن را اهالی روستا جمع کردند. پل ۳۱ متر طول دارد و تا سال ۱۳۹۸ فقط پیاده می‌توانست از آن رد شود.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

آب چشمه‌ی ده به دفتر ثبت رسید

دره‌سنگ – ۹ آبان ۱۴۰۱: چشمه‌ی اصلی ده که سال‌ها میان چند خانوار بر سر نوبت آب دعوا بود، امروز رسماً به نام تعاونی آب روستا ثبت شد. این تعاونی ۴۲ خانوار را در بر می‌گیرد و قرار است برای هر خانوار روز مشخص آب تعریف شود. تا پیش از این، هر کس زورش بیشتر بود زودتر آب می‌برد و گاهی لوله‌ها با بیل بسته می‌شد.

(ادامهٔ گزارش در صفحهٔ ۶)

کارگاه نجاری ۴۰ ساله در «دره‌سنگ» می‌بندد

نوشتهٔ مهسا رادمنش

دره‌سنگ – ۲۱ مهر ۱۴۰۱: کارگاه نجاری «چوب و نور» که از سال ۱۳۶۱ در کوچه‌ی باغ‌نو فعال بود، روز شنبه برای همیشه تعطیل می‌شود. صاحب کارگاه، استاد یدالله رحیمی، ۷۲ ساله، می‌گوید دیگر نه توان کار دارد و نه کسی برای شاگردی می‌آید. ۱۲ کارگر که هر کدام بیش از ۱۰ سال سابقه دارند، از ماه آبان بیکار می‌شوند. این کارگاه تا سال ۱۳۹۰ ۸۰ درصد درهای چوبی روستاهای دره‌سنگ را می‌ساخت و هنوز هم بسیاری از خانه‌های قدیمی منطقه درهای ساخته‌شده در آن را نگه داشته‌اند.

رحیمی گفت: «پدرم به من یاد داد که چوب را گوش بدهی قبل از اره کردن. الان جوان‌ها می‌خواهند در یک روز صندلی بسازند و بفروشند. ما سه ماه روی یک در کار می‌کردیم و هنوز هم ایرادهایش را می‌دیدم.» او می‌گوید ابزارهایش را به موزه‌ی روستایی دره‌سنگ اهدا کرده است تا دانش‌آموزان محله‌ی باغ‌نو بتوانند از نزدیک ببینند چگونه با دست و بدون برق کار می‌شود.

شورای شهر دره‌سنگ اعلام کرد که ساختمان کارگاه به عنوان «میراث کار خانگی» ثبت می‌شود و قرار است به کارگاه نمایشی تبدیل شود. مریم تاجدینی، مدیر اداره‌ی میراث فرهنگی شهرستان دره‌سنگ، گفت: «ما نمی‌خواهیم موزه بسازیم که مرده باشد. می‌خواهیم جایی باشد که استاد هفتاد سالگی بیاید و جوان بیست ساله از او یاد بگیرد.» قرار است کلاس‌های آموزشی از مهر ۱۴۰۲ در همین کارگاه برگزار